

Talentjakt har blitt stuerent

Aftenposten - Login. Publisert på nett 17.09.2015 22:04. Profil: Barratt Due.
Kirsti Ellefsen Tekst , Martin Slottemo Lyngstad Foto.

Før gikk nordmenn på idealtid og alle skulle med. Slik er det ikke lenger. På Oslo S står en jente med hodetelefoner, svart skinnjakke og joggesko. En helt vanlig tenåring, med en stor, svart bag på ryggen.

Men denne 19-åringen er likevel ikke helt som alle andre - hun er en prisbelønnet og lovende ung fiolinist. Og bagen er en fiolinkasse, med et instrument verdt flere hundre tusen.

- Jeg liker ikke å legge den fra meg, sier Sonoko Miriam Welde, og smiler litt unnskyldende.

Hun har forlenget fått stempelet ungt talent, allerede som femåring hjemme i Bergen viste hun tegn på en særegen begavelse. En begavelse som har ført henne opp og frem, og gjort det til et naturlig valg å droppe ut av videregående for å bli en del av Barratt Dues Unge Talenter på heltid.

En selvfølge å ha talent

Da Gro Harlem Brundtland i nyttårstalen 1. januar 1992 kom med sitt berømte Det er typisk norsk å være god, skapte det overskrifter og debatter. For generasjonene som er født senere, er det vanskelig å forstå at dette kunne skape så stor oppmerksomhet. Var det så sjokkerende? Selvfølgelig er de gode. Og selvfølgelig har de talent.

Østlandets ledende salgsbyrå søker talenter. Talkmore søker talenter på deltid. Byggholt søker talenter som brenner for boligutvikling. I dag møter vi det overalt: i stillingsannonser, hos bedriftene som lokker med talentutviklingsprogram for utvalgte ansatte, i mediene, i skolen - og hos Regjeringen. I vår etablerte Regjeringen selskapet Talent Norge. 30 millioner skatte kroner er satt av for å gjøre utvalgte talenter til fremragende kunstnere på internasjonalt nivå.

Idealtid gjelder ikke lenger

- Begrepet talent er blitt mer vanlig. Dette er en

Talentjakt har blitt stuerent
Før gikk nordmenn på idealtid og alle skulle med- Slik er det ikke lenger.

På Oslo S står en jente med hodetelefoner, svart skinnjakke og joggesko. En helt vanlig tenåring, med en stor, svart bag på ryggen. Men denne 19-åringen er likevel ikke helt som alle andre - hun er en prisbelønnet og lovende ung fiolinist. Og bagen er en fiolinkasse, med et instrument verdt flere hundre tusen.

- Jeg liker ikke å legge den fra meg, sier Sonoko Miriam Welde, og smiler litt unnskyldende.

Hun har forlenget fått stempelet ungt talent, allerede som femåring hjemme i Bergen viste hun tegn på en særegen begavelse. En begavelse som har ført henne opp og frem, og gjort det til et naturlig valg å droppe ut av videregående for å bli en del av Barratt Dues «Unge Talenter» på heltid.

Kjære leser,
for å fortsette å lese må du ha et abonnement.
Prøv 3 uker gratis Aftenposten inkludert A-mag.

Allerede abonnent?
Digital tilgang er inkludert i alle våre abonnementer.

Ikke abonnent?
Prøv 3 uker gratis Aftenposten - les så mye du vil på pc, mobil og lesbart.

LOGG INN

PRØV 3 UKER GRATIS

Her kommer vår strategi.

Tilbakemelding

post-jantelov-verdi. Vi har sluttet å gå på idealtid, sier professor i sosialantropologi Thomas Hylland Eriksen. Han mener det har skjedd en utvikling i løpet av en generasjon, der det å være unik og med mulighet til å nå så langt du vil, preger oss i sterk grad.

- Mange unge går nok rundt og tror de har noe i seg - et talent som skal få blomst re, bare noen oppdager det.

Da Nina Witoszek kom til Norge i 1983, ble hun konfrontert med et samfunn som var helt annerledes enn dagens. Der janteloven rådet, og der det hun kaller anerkjennelses-genet var undertrykt.

I dag er hun forskningsleder ved Senter for utvikling og miljø (UiO).

- På kollisjonskurs med Janteloven

- Norge har fått en ny agenda, som er på kollisjonskurs med den gamle Janteloven. Samfunnet preges av en slags selvdyrkings- og selvrealiseringsbesettelse, sier hun. Witoszek opplevde at det skjedde et paradigmeskifte i Norge på midten av 80-tallet.

- Tilbakeholdenhet og ydmykhet ble erstattet av selvpotatthet. I dag er vi alle talent-inkubatorer med potensial til å bli genier, stjerner og enere, bare dette blir realisert. Det er flere grunner til denne endringen: globalisering, magien til sosiale medier, Hollywood og medienes dyrking av det narsissistiske ego, sier hun.

For ett år siden fikk ballettsjef ved Den Norske Opera & Ballett, Ingrid Lorentzen, en utfordring av Kulturdepartementet: Vi skal satse stort på talentutvikling. Hva kan du tenke deg å gjøre innen feltet dans?

- Jeg tenkte at jeg måtte gjøre ett viktig grep for norsk ballettmiljø. Da kom tanken om et ungdomskompani her i Operaen.

I januar 2015 ble Talent Norge etablert, og like etter var Nasjonalballetten UNG sikret startkapital. Ti unge dansere fra 17 til 23 er plukket ut. De skal satses på og deres talent

utvikles.

- I Norge er vi veldig redde for spesialisering. Det har vært fy-fy å snakke om de spesielle. Jeg mener spesialisering og fordypning er utrolig bra, sier Lorentzen.

Musikk foran skolegang

Det er lenge siden fiolintalentet Sonoko Miriam Welde sluttet å leve et helt vanlig ungdomsliv. Som femåring spilte hun fiolin en til to timer hver dag. Mange rundt den lille jenta la merke til at hun hadde denne indre driven som trengs for å lykkes. Ti år gammel begynte hun å pendle fra Bergen til Oslo for å få undervisning ved Barratt Due musikk institutt.

- Det var et litt vanskelig valg; om jeg skulle fullføre videregående eller satse på musikken. Men skolegangen kan vente, det kan ikke musikken, sier hun. Denne søndagskvelden står hun på Oslo S og venter på tre andre lovende musikere, Michael Groid, Edvard Erdal og Frida Tharaldsen Skaftun. Sammen utgjør de strykekvartetten Opus 13.

I natt skal Welde overnatte på et hotell på Gardermoen, i morgen 06.35 drar hele kvartetten til Østerrike på ti dagers masterclass-program.

Lov å være best

Tast 1 for høyskoleavdelingen, tast 2 for Unge Talenter. For andre henvendelser, vennligst vent. Ringer du Barratt Due musikk institutt, er dette mulighetene du blir stilt overfor. Men det skal mer enn et tastetrykk til for å komme inn på instituttets talentprogram. Mange dyktige unge musikere søker, men kun et lite knippe kommer inn under Stephan Barratt-Dues vinger; lederen for skolen som er kjent for å klekke ut talenter på internasjonalt nivå.

I mange år opplevde han at det ikke var stue rent å gi enerne utviklingsmuligheter. Det er i ferd med å endre seg, mener Barratt-Due. Gradvis har likhetstankegangen måttet vike for en satsing på å få frem det beste i de begavede.

- Jeg husker jeg hadde et møte med daværende kunnskapsminister Kristin Halvorsen, og spurte: Er det greit at vi bruker ordet talent nå? Hun nikket. Siden den gang har mye skjedd. Men vi har fortsatt en lang vei å gå

her i Norge. Det må være lov å ville bli best.

Noen oppdager tidlig at de har et helt spesielt talent:

Bare seks år gammel vekket Lykke-Merlot oppsikt, på samme alder var Genette da han oppdaget motorcross. Les også saken om 15-åringen som slår ut langt eldre motstandere

Kroppspråket avslører deg

Hva er talent? Da Stig Arve Sæther i 2004 skrev masteroppgave, stilte han dette spørsmålet til alle tippeliga-trenerne. Han fikk 14 ulike svar. Alle var opptatt av talentene, uten helt å kunne definere hva det var - trenerne snakket om en magefølelse.

- Når det snakkes om talent, mener vi fort inn på temaet seleksjon, at noen får et fortrinn. Jeg mener det kan bli urettferdig. Både etisk og faglig er det farlig å si til en ung spiller at han ikke har potensial.

- Sier man det?

- Ofte sies det indirekte - gjennom måten man kommuniserer på, hvilke signaler man gir, kroppsspråk og ved ikke å velge ut vedkommende.

I dag forsker Sæther på talent og talentutvikling i fotball ved NTNU. Han opplever en enorm fascinasjon for begrepet talent og talentutvikling i samfunnet i dag, som vi ikke har sett tidligere.

- Jeg jobber jo på et universitet der rektor snakker om talenter i talen til nye studenter, og vi ser det ellers overalt - i stillingsannonser, i bedrifter, i kulturen og i idretten, sier han.

For mye talentfokus

Fotballklubben Lyn i Oslo satser bevisst på talentutvikling, og flere av deres unge spillere vekker interesse både hos norske og utenlandske toppklubber. Men fotballsjef Kjetil Rist liker egentlig ikke alt fokuset på talent.

- Det setter personer i bås. Uansett hvor talentfull man er, så er eneste vei til toppen hardt arbeid og dedikasjon, sier Rist, som merker

at det er mye større fokus på talent i dag enn tidligere.

- Det speiler nok et fokus i samfunnet; du skal være best i ett eller annet, ellers er du ikke noe verd. Det er jo litt sånn det er blitt i Norge i dag.

Dette bekymrer Nina Witoszek.

- Skur jeg på TV en fredagskveld, handler alt om talenter. Det er talkshow der de talentfulle blir intervjuet, programmer der man snakker om talenter, og konkurranser der man jakter på talenter. Den unge generasjonen er besatt av det, og jeg frykter vi er i ferd med å produsere en generasjon overambisiøse psykiske vrak.

Oppdaget tidlig at de hadde et talent

OPUS 13 - strykekvartett

I strykekvartetten til Sonoko Miriam Welde begynte alle medlemmene å spille i ung alder. De hadde alle talent, og for ett år siden slo de seg sammen og dannet Opus 13.

Gjennom Barratt Dues talentsatsing er de valgt ut til det nyopprettede mentorprogrammet Crescendo. Et talentutviklingsprogram for spesielt begavede musikere ved starten av sine internasjonale karrierer, som takket være 25 millioner private kroner skal sikre Norge musikere på internasjonalt toppnivå.

Frida, Michael, Edvard og Sonoko Miriam er noen av dem som skal bidra til å løfte nivået. De har tatt et valg, og allerede fått bekreftet at de har valgt riktig. De vet de har talent, og at timer med øving og reising og en alternativ ungdomstid er en billig pris å betale for å kunne leve av det de elsker å drive med.

- Hva er talent?

De fire ser på hverandre.

- Evnen til å la seg inspirere. Og evnen til å ta til seg kunnskap lett.

- Hva gjør dere når dere ikke spiller?

- Helt vanlige ting. Slapper av. Sover. Nyter stillheten.

ADA MARTHINE MARTHINSEN (19)

- Uansett hvor vondt det gjør, er det verdt det

Å bli ballettdanser i verdensklasse innebærer blod, svette og tårer. Bokstavelig talt.

ADA MARTHINE MARTHINSEN

- Disse tærne er ikke akkurat noe vakkert syn. I den store, lyse salen med utsikt mot sjøen og Bjørvika sitter en ung jente med oppsatt hår og masserer føttene sine. Tåpissklassen er akkurat ferdig, og Ada Marthine Marthinsen har en halvtimes pause før neste økt. Hun er en av ti unge dansere som er plukket ut til nysatsingen Nasjonalballetten UNG. Med tre millioner årlig i potten skal det nå satses på de helt unge danserne.

- Når skjønte du at du var et talent?

- Ingen sa det vel direkte til meg, men når du er syv år og kommer inn på Operaens ballettskole, har du jo fått en bekreftelse på at du er litt god. Og så fikk jeg hovedrollen som lille Clara i Nøtteknekkeren. Det var stort, sier Ada Marthine, som innrømmer at hun opplevde litt misunnelse på den tiden, omgitt av unge jenter som alle ville bli best. Noe ikke alle blir.

Ada Marthine er 19 år og har drevet med dans på fulltid i mange år. Fra hun begynte å danse ballett hjemme i Drammen som fireåring, har karrièren hatt en jevnt stigende kurve. Etter ungdomsskolen kom hun inn på ballettlinjen ved Kunsthøgskolen i Oslo, men hadde høyere ambisjoner. Hun ville ut i verden. 15 år gammel pakket hun sakene sine og vinket farvel til foreldrene, videregående skole og russetid og reiste til Hamburg og den prestisjetunge Hamburg Ballet School. Hun kunne ikke tysk, og kjente ingen.

- Det var litt tøft i starten. Alt var helt nytt for meg. Det første året bodde jeg på internat, før jeg flyttet til egen leilighet. Da blir du fort nødt til å lære deg å være selvstendig; rydde, vaske, lage mat og alt sånt.

- Føler du at du har gått glipp av mye?

- Det er jo mange bursdager, fester, hytteturer og påskeferier jeg har gått glipp av. Men det er et valg jeg har gjort. I og med at dansere

pensjonerer seg så tidlig, er du nødt til å starte tidlig.

- Er det riktig med et økt fokus på talent og talentutvikling i samfunnet?

- Hvis du er god til noe, så må du få lov til å spesialisere deg.

Etter to år i Hamburg og to år ved Balletto di Siena i Italia er Ada Marthine kommet hjem til Norge og en tilværelse med dansetrening fra tidlig morgen til sent på kveld.

- Det hender jo jeg lurer på om det er verdt alt slitet. Men det er det. Uansett hvor vondt det gjør, og hvor mye føttene blør, er det verdt det.

ERIK BOTHEIM (15)

Plan A er å spille med Neymar

Pappa så det, trenerne oppdaget det, og talentspeiderne fikk ham i kikkerten. Han har visst lenge at han er et fotballtalent.

ERIK BOTHEIM

Erik er 11 år gammel, og laget hans er med i Norway Cup. Der er det også noen talentspeidere fra Barcelona. De legger merke til 11-åringen, tar kontakt og inviterer ham til Barcelona for å trene med deres ungdomslag. Erik og foreldrene reiser til Spania. Det eneste han kunne si på spansk, var hola. Men i fotball kommer man langt med å snakke med bena.

- Det var stort å være der! Det største var kanskje at jeg scoret mål for Barcelona i en treningskamp, smiler Erik, som siden er blitt invitert flere ganger til Barcelona for å spille.

Siden han var fire, har han mast på foreldrene om å bli med ut og spille fotball. Dag etter dag med sentringer og skudd. Som femåring fikk han være med på laget til seksåringene. Guttelaget skulle spille kamp, og Erik var med for første gang. Og sørget for at laget vant. Han hadde scoret sitt første mål i en kamp.

- Jo da, jeg var litt stolt, smiler pappa Pål Iversen.

- Han har et talent som er helt enestående. Det skjønte vi tidlig. Det samme gjorde trenerne, som tidlig lot Erik hospitere i årsklassen over.

I dag er 15-åringen et av fotballklubben Lyns største talenter. Erik spiller på A-laget og er en av dem det satses på. Om ett år er han gammel nok til å kaste seg på karusellen med kontrakter, oppkjøp og utenlandsopphold.

- Jeg vet ikke om noen sa det til meg, men jeg skjønnte tidlig at jeg hadde talent. Du merker jo at du får det til, at du gjør det bra på kamp.

- Hva er talent?

- Du må ha passion, og så må du ha talent for å trene.

- Kan det være en ulempe å være et talent? Kan man bli høy på pæra?

- Det er jeg ikke så redd for. Jeg er en hyggelig person. Det er nok alltid litt misunnelse, men det kan jeg ikke forholde meg til.

- Hva med ungdomstid med venner og festing?

- Jeg har venner og chatter med jentene, men festing interesserer meg ikke.

- Hvis du skal satse på en proffkarrière, må du kutte ut siste år på videregående?

- Det er null problem, og skolen skal jeg nok få med underveis.

- Hva om ikke fotballdrømmen går i oppfyllelse?

- Hvis du har en backup-plan, betyr det at du ikke har troen på plan A.

- Og den er?

- Å spile med Neymar. Samme hvilken klubb.

Synes du dette temaet var spennende? Da kan vi anbefale mer lesestoff:

I 8 års alderen siles de ut, men i den intense

jakten på nye norske idrettsstjerner overses halvparten av barna.

Lurer du hvem blir den neste Marit Bjørgen, Petter Northug, Terje Håkonsen og Aksel Lund Svindal? Da får du kanskje et svar ved å lese denne saken.

Han har et helt spesielt talent. I hemmelighet hoppet verdens beste danser av til Norge

Fact-box info:

Definisjon av talent

Betegnelsen på medfødte begavelser, og kan defineres som individets potensial til å nå lengst mulig innen en aktivitet ut ifra individets forutsetninger på kort og lang sikt.

Kilde: Wikipedia

Image info:

- Norge preges av en selvdyrkingsbesettelse. Jeg frykter vi er i ferd med å produsere en generasjon overambisiøse psykiske vrak. Overalt jaktes det på talenter. Er det usunt?

På egne ben. Ada Marthine Martinsen lot dans komme foran russetid, videregående og vennene hjemme i Norge.

-Jeg skulle vært deportert, ikke feiret. Jeg hater den moraliserende stemmen min og forstår derfor mine fiender godt, sier Nina Witoszek. I dag fyller hun 60 år. I den forbindelse gir Cappelen Damm ut noen av tekstene hennes i bokform.

© Aftenposten - Login

Se webartikkelen på <http://ret.nu/tlz5ZRhl>